

שְׁנֵקְרָאת (ירמיה ב) בארת נְשָׁפְרִים וגו', שֶׁהֵם מִים הַמָּרִים, מִים עֲכוּרִים, מְכַנְסִים, סְרוּחִים וּמְטַנְפִים, וְעַל כֵּן יִשְׂרָאֵל הַקְדוּשִׁים מְכַדִּילִים בֵּין מִים לָמַיִם.

בְּתוֹב (שְׁמוֹת כ) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, (בראשית א) יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד. בֹּא וּרְאֵה, כָּל מִי שֶׁנִּשְׁבַּע בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁקְרָה, כָּאֵלוּ הַפְּרִיד אֶת הָאֵם מִמְּקוֹמָהּ לְמַעַלָּה, וְהַפְּתִירִים הַקְדוּשִׁים אֵינֵם מְתִישְׁבִים בְּמְקוֹמָם, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (משלי טו) וְנִגְזַן מִפְּרִיד אֵלוֹף. וְאֵין אֵלוֹף אֵלֶּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכִתוּב יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד, אֵל תִּשִׂים פְּרוּד בְּגִלְל שְׁבוּעַת שִׁקְרָה. אֵל מְקוֹם אֶחָד, כְּרֵאוּי בְּמְקוֹם אֶמֶת, וְלֹא בְּמְקוֹם אַחַר לְשִׁקְרָה. וְיִמָּה הַשִּׁקְרָה? הוּא שֶׁהוֹלְכִים הַמַּיִם לְמְקוֹם אַחַר שְׂאִינוֹ שְׁלֵהֵם.

בְּתוֹב זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֹשֶׁב. מִתִּי מִתְגַּדְּלֵת הָאָרֶץ הַקְדוּשָׁה וּמִתְעַטְרֵת בְּעִטְרוֹתֶיהָ? הֲוִי אוֹמֵר, בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, שְׁהֲרִי אֲזִי מִתְחַפֵּרֵת הַפְּלָה (הַגְּבִירָה) עִם הַמְּלֶכֶךְ לְהוֹצִיא דְשָׂאִים וּבְכֻרֹת לְעוֹלָם. בְּתוֹב כְּפִד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, יְהִי מֵאֵרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. מֵה זֶה אוֹמֵר? אֵלֶּא אֵלוּ הַמְּאֻרֹת, זֶהוּ אֲבִיךָ וְאִמְךָ. אֲבִיךָ זֶה הַשֶּׁמֶשׁ. אִמְךָ זֶה הַלְּבָנָה. וְאֵין שֶׁמֶשׁ אֵלֶּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכֵתוֹב (תהלים פד) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים. וְאֵין לְבָנָה אֵלֶּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁכֵתוֹב (ישעיה ס) וִירְחָף לֹא יֵאֲסֹף, וְעַל כֵּן הַכֹּל אֶחָד.

בְּתוֹב לֹא תִרְצַח, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, יִשְׂרָצִי הַמַּיִם שֶׁרָץ נִפְשׁ חַיָּה, וְאֵתָה אֵל תִּהְרַג אָדָם

הַמָּרִים, מִים עֲכוּרִין, מְכַנְסִים, סְרוּחִים וּמְטַנְפִים. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין מְכַדִּילִין בֵּין מִים לָמַיִם.

בְּתוֹב (שְׁמוֹת כ) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יי' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, (בראשית א) יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד. תָּא חֲזִי, כָּל מְאֵן דְּאוּמֵי בְּשִׂמָּא קְדִישָׁא לְשִׁקְרָא, כְּאֵילוּ פְרִישׁ אִימָא מֵאֲתָרָה לְעֵילָא. וְכִתְרִין קְדִישִׁין לֹא מְתִישְׁבִי בְּדוּכְתִייהוּ, כְּמָה דְאֵת אֲמַר, (משלי טו) וְנִגְזַן מִפְּרִיד אֵלוֹף. וְאֵין אֵלוֹף אֵלֶּא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכִתוּב יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד, לֹא תִשָּׂא פְרוּדָא, כְּגִין אוּמָאָה דְשִׁקְרָא. אֵל מְקוֹם אֶחָד, כְּדָקָא חֲזִי בְּאֲתַר דְקִשׁוּט, וְלֹא בְּאֲתַר אַחְרָא לְשִׁקְרָא. וּמֵאֵי שִׁקְרָא. הוּא דְאֲזַלִּין מֵיָא לְאֲתַר אַחְרָא, דְלָאוּ אִיהוּ דִילִיָּהּ.

בְּתוֹב (שְׁמוֹת כ) זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֹשֶׁב. אִימְתִי אֲתִרְבִּיאַת אֲרַעָא קְדִישָׁא וְאֲתַעְטְרֵת בְּעִטְרָהָ, הֲוִי אוֹמֵר בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, דְּהָא כְּדִין אֲתַחְפֵּרֵת כְּלָה (ג"א מְסֻרִינְהָא) בְּמִלְפָּא, לְאַפְקָא דְשָׂאִין וּבְכֻרָאן לְעֵלְמָא.

בְּתוֹב כְּפִד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ. וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, יְהִי מֵאֵרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. מֵאֵי קָא מִיִּירִי. אֵלֶּא אֵלִין מְאֻרֹת, דָּא הוּא אֲבִיךָ וְאִמְךָ. אֲבִיךָ, דָּא שֶׁמֶשׁ. אִמְךָ, דָּא סִיְהָרָא. וְאֵין שֶׁמֶשׁ אֵלֶּא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְכִתְוִיב, (תהלים פד) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמִגֵּן יי' אֱלֹהִים. וְלִית סִיְהָרָא אֵלֶּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְכִתְוִיב, (ישעיה ס) וִירְחָף לֹא יֵאֲסֹף, וְעַל דָּא כֹּלָא חֵד.

בְּתוֹב לֹא תִרְצַח, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,

ישרצו המים שרץ נפש חיה, ואנת לא תקטול בר נש, דאקרי הכי, דכתיב ויהי האדם לנפש חיה. ולא תהוו כדגים הללו, דרכרבי בלעי לזוטרי.

בתיב לא תנאף, וכתיב במעשה בראשית, תוצא הארץ נפש חיה למינה. מפאן אוליפנא, דלא ישקר בר נש באנתו אחרא דלאו איהי בת זוגיה. ועל דא כתיב, תוצא הארץ נפש חיה למינה, דלא תוליד אתתא אלא ממינה, ומאן איהו מינה, דא בן זוגה. בתיב לא תגנוב, וכתיב במעשה בראשית, ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע, מאי דיהבית לכו ואפקידת לכו יהא לכו, ולא תגנובו מה דהוא מאחרא. בתיב לא תענה ברעך עד שקר, וכתיב במעשה בראשית, ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו. מאן דהוא בדיוקנא דמלפא, לא תסהיד ביה שקר. ומאן דאסהיד שקר בחבריה, כאילו אסהיד לעילא.

בתיב לא תחמוד אשת רעך, וכתיב במעשה בראשית, לא טוב היות האדם לבדו וגו'. הא בת זוגך לקבלך, ועל דא לא תחמוד אשת רעך.

והיינו עשרה מאמרות למעשה בראשית, ועשרה מאמרות למתן תורה. והיינו דכתיב, (במדבר ז) עשרה עשרה הפך בשקל הקדש. אתקלו כחדא בשקולא חדא. ובגין כך קאים עלמא, ואשתכח ביה שלמא. ועל דא, ואם זבח שלמים קרבנו, לקיימא עלמא בשלמא. ולא עוד, אלא דמכפר על מצות עשה, ועל מצות לא תעשה, בגין לאטלא שלום על כלא.

שנקרא כך, שכתוב ויהי האדם לנפש חיה. ואל תהיה כדגים הללו, שגדולים בולעים את הקטנים.

כתוב לא תנאף, וכתוב במעשה בראשית, תוצא הארץ נפש חיה למינה. מפאן למדנו שלא ישקר אדם באשה אחרת שאינה בת זוגו, ולכן כתיב תוצא הארץ נפש חיה למינה, שלא תוליד אשה אלא ממינה, ומיהו מינה? זה בן זוגה.

כתוב לא תגנוב, וכתוב במעשה בראשית, ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע. מה שנתתי לכם וצויתי לכם, יהיה לכם, ואל תגנובו מה שהוא של אחר.

כתוב לא תענה ברעך עד שקר, וכתוב במעשה בראשית, ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו. מי שהוא בדיוקן המלך, אל תעיד בו שקר. ומי שמעיד שקר בחברו, כאילו העיד למעלה.

כתוב לא תחמוד אשת רעך, וכתוב במעשה בראשית, לא טוב היות האדם לבדו וגו'. הרי בת זוגך פנגדך, ולכן לא תחמוד אשת רעך.

והיינו עשרה מאמרות למעשה בראשית, ועשרה מאמרות למתן תורה. והיינו שכתוב (במדבר ז) עשרה עשרה הפך בשקל הקדש. נשקלו כחדא במשקל אחד, ומשום כך עומד העולם ונמצא בו שלום. ועל כן, אם זבח שלמים קרבנו, להעמיד העולם בשלום. ולא עוד, אלא שמכפר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה, כדי להטיל שלום על הכל.

כתוב (איוב כה) המשל ופחד עמו

בתיב (איוב כה) המשל ופחד עמו עושה שלום בפרומיו, האי קרא אוקמוה